

ESG 2024/1. – Tanulmány

Dr. Halász Vendel¹: A fenntarthatósággal kapcsolatos szempontok megjelenése a 'UK Corporate Governance Code' legújabb felülvizsgálata során

DOI: 10.55413/545.A2400103.ESG

A fenntarthatósággal kapcsolatos szempontok új, és egyre fontosabb aspektusát jelentik a felelős társaságirányítás 21. századi rendszerének. E tanulmány célja pedig annak bemutatása, hogy miként került ez a szabályozási irány figyelembevételre az Egyesült Királyság felelős társaságirányítási kódexe, a „UK Corporate Governance Code” legújabb, 2023-as felülvizsgálata során. Mivel e Kódex világszinten is jelentős hatást gyakorol a felelős társaságirányítás legjobb gyakorlatairól kialakuló szakmai párbeszédre, így vizsgálata indokolt az előremutató szabályozási megoldások feltérképezése során.

Címkék: fenntarthatóság, ESG, felelős társaságirányítás, UK Corporate Governance Code, éves jelentés, audit bizottság, vállalatvezetői javadalmazás

1. Bevezető

[1] A felelős társaságirányítás területén a 'UK Corporate Governance Code' (az Egyesült Királyság Felelős Társaságirányítási Kódexe, továbbiakban Kódex) az egyik leghosszabb hagyományokkal rendelkező, és a társaságok, valamint szakemberek által leginkább figyelemmel kísért társaságirányítási kódex. Az első változatát e Kódexnek a Cadbury Bizottság adta közre még 1992-ben. A felelős társaságirányítás fogalmát ebben úgy határozták meg, hogy „az a rendszer, mely által a társaságokat igazgatják és felügyelik”.² A Kódex hagyományosan épít az ún. „comply or explain” szabályozási megközelítésre, mely megfelelő rugalmasságot kölcsönöz szabályrendszerének.

[2] A Kódex időszakonként felülvizsgálatra kerül, hogy választ adhasson a legújabb kihívásokra és tükrözhesse a felelős társaságirányítás tudománya által preferált legjobb gyakorlatokat, fejlődési irányokat. A Kódex jelenleg hatályos változata 2018 júliusában került kiadásra ('The UK Corporate Governance Code 2018'³) és azt a 2019. január 1-jével vagy azt követően kezdődő számviteli időszakok esetében kell alkalmazni.⁴ Az alkalmazás hatálya kiterjed minden, az Egyesült Királyságban prémium tőzsdei kategóriába történő bevezetésre (*premium listing*) került társaságra, így pedig a London Stock Exchange Premium Main Market szegmensben bevezetett társaságokra.⁵ Ezen túlmenően Írország tőzsdéje, az Euronext Dublin szintén alkalmazandónak tekinti a Kódexet, és a bevezetési szabályzatában

¹ Egyetemi adjunktus, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar.

² Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Introduction. 1. old. Elérhető (2023. december 27.): https://media.frc.org.uk/documents/UK_Corporate_Governance_Code_2018.pdf

³ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' 1–15. old. Elérhető (2023. december 27.): https://media.frc.org.uk/documents/UK_Corporate_Governance_Code_2018.pdf

⁴ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Application, 3. old.

⁵ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Application, 3. old.; London Stock Exchange, 'Compare Markets for Listing Equity' Ongoing obligations. Elérhető (2023. december 27.): <https://www.londonstockexchange.com/raise-finance/equity/compare-markets-listing-equity?tab=ongoing-obligations>

megkívánja a társaságoktól, hogy megfeleljenek szabályozásának.⁶

2. A 'UK Corporate Governance Code' jelenlegi szabályozása

[3] A hatályos Kódex elkészítése a Financial Reporting Council (FRC) nevéhez fűződik, mely alapvetően a könyvvizsgáló, könyvelő és aktuárius szakma tevékenységének szabályozásával foglalkozó független szabályozó szervezet az Egyesült Királyságban. Ugyanakkor, e mellett ellátja a 'UK Corporate Governance Code' és a 'UK Stewardship Code'⁷ megalkotásával kapcsolatos teendőket is. Az FRC célja az átláthatóság és az integritás előmozdítása az üzleti szférában.⁸

[4] A hatályos Kódex középpontjában az Alapelvek (*Principles*) rendszere áll. Ezek alkalmazását a részletesebb Rendelkezések (*Provisions*) bontják ki a „comply or explain” szabályozási megoldás figyelembevételével, továbbá a Kódex használatát a kapcsolódó Útmutató (*Guidance*) is segíti.^{9, 10} A Kódex és a London Stock Exchange Bevezetési Szabályzata (*Listing Rules*) megkívánja a társaságok nyilatkozatát arról, hogy miként alkalmazzák az Alapelveket. Ennek a jelentőségteljes nyilatkozatnak lehetővé kell tennie a részvényesek számára az Alapelvek alkalmazásának értékelését.¹¹ A „comply or explain” megoldás lényege a Kódex alkalmazásában pedig az, hogy a Kódex Rendelkezéseitől (*Provision*) el lehet térni, nem feltétlenül szükséges minden esetben megfelelni azoknak. Ugyanakkor eltérés esetén magyarázatot kell nyújtani arra, hogy az adott körülmények között miért tért el a társaság egy adott Rendelkezéstől. Ennek során tényezők széles körét lehet tekintetbe venni, mint például a társaság méretét, komplexitását, történetét és tulajdonosi szerkezetét. Ugyanakkor a magyarázatnak ki kell térnie a döntés hátterére, és egyértelmű indoklást kell adnia a társaság által alkalmazott alternatív megoldás okáról, ismertetve annak hatásait is.¹²

[5] A Kódex a felelős társaságirányítási szabályozását jelenleg öt szakaszba rendezi, melyek a következők: 1. Az igazgatótanács vezetési tevékenysége és a társaság célja; 2. A felelősség megoszlása; 3. Összetétel, utódlás és értékelés; 4. Audit, kockázat és belső ellenőrzés; 5. Javadalmazás.¹³

3. A 'UK Corporate Governance Code' felülvizsgálata és a kapcsolódó konzultáció

[6] Tekintettel arra, hogy a hatályos Kódex megjelenését követően immár öt év telt el, az FRC megkezdte annak felülvizsgálatát a felelős társaságirányítás legújabb fejlődési

⁶ The Irish Stock Exchange plc trading as Euronext Dublin, 'Euronext Dublin Listing Rules, Appendix 4 The Irish Corporate Governance Annex'; European Corporate Governance Institute, 'Corporate Governance in Ireland' Elérhető (2023. december 27.): <https://ecgi.global/content/corporate-governance-ireland>

⁷ Financial Reporting Council, 'The UK Stewardship Code 2020' Elérhető (2023. december 27.): <https://www.frc.org.uk/library/standards-codes-policy/stewardship/uk-stewardship-code/>

⁸ Financial Reporting Council, 'About the FRC' Elérhető (2023. december 27.): <https://www.frc.org.uk/about-us/>

⁹ A Kódex alkalmazását támogatja a 'Guidance on Board Effectiveness' (Útmutató az Igazgatótanács Hatékonyságáról) elnevezésű dokumentum is. Lásd Financial Reporting Council, 'Guidance on Board Effectiveness' (July 2018) Elérhető (2023. december 30.):

https://media.frc.org.uk/documents/Guidance_on_Board_Effectiveness_MmfcOrz.pdf

¹⁰ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Introduction, 1. old.

¹¹ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Reporting on the Code, 2. old.

¹² Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Reporting on the Code, 2. old; Halász Vendel, 'A The UK Corporate Governance Code 2018 új felelős társaságirányítási szabályai az Egyesült Királyságban' (2019) 7 : 2 Controller Info 43–48; Kecskés András, Felelős társaságirányítás (HVG–ORAC, Budapest, 2011) 246–247.

¹³ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' 1–15. old.

irányainak figyelembevételével. Az FRC így konzultációt kezdeményezett érdekeltek széles körének bevonásával, és 2023. május 23-án közzétette konzultációs dokumentumát¹⁴ a Kódex felülvizsgálatával kapcsolatban. Az érdekeltek számára 2023. szeptember 13-ig állt nyitva a lehetőség, hogy észrevételeikkel hozzájáruljanak a Kódex felülvizsgálatához.¹⁵ A felülvizsgálatot követően a Kódex struktúrája előreláthatólag, a konzultációra bocsátott tervezet alapján változatlan marad, ugyanakkor szabályozása több területen továbbfejlesztésre kerül.¹⁶ Az FRC által legfontosabbnak tekintett, felülvizsgálandó kérdések például a „comply or explain” szabályozási megoldás működésének javítása, vagy a Kódex frissítése a legújabb jogi és szabályozási előírásokkal való összhang érdekében. Jelen értekezés szempontjából leginkább kiemelendő, hogy az FRC szükségesnek látta az igazgatótanács és az auditbizottság kötelezettségeinek felülvizsgálatát. Ezek kötelezettségei között ugyanis a tervezet szerint meg kellene jelennie a fenntarthatósági és ESG (Environmental, Social and Governance, azaz környezeti, társadalmi és irányítási¹⁷) kérdésekről való jelentéstételnek, illetve a kapcsolódó bizonyosságszerzésnek a társaság audit irányelveivel összhangban.¹⁸

4. A fenntarthatósági és ESG kérdések megjelenése a felülvizsgálat során

[7] Az FRC tehát felismerte, hogy az elmúlt időszakban jelentős hangsúly helyeződött a fenntarthatósági kérdések megjelenésére a gazdaságban és így a társaságirányításban is. A fogyasztók, befektetők és szabályozó szervek egyaránt egyre fokozottabb figyelmet fordítanak e területre. Megjegyezhetjük ide vonatkozóan, hogy a gazdasági termelés fenntarthatósága tulajdonképpen akkor valósulhat meg, ha az ezt szolgáló tevékenységeket bármeddig folytatni lehetne a számunkra alapvető fontosságú környezeti, társadalmi és gazdasági ökoszisztémák állapotának romlása nélkül.¹⁹

[8] Elöljáróban érdemes kiemelni továbbá, hogy már a hatályos Kódex is tartalmaz olyan rendelkezéseket, melyek kapcsolatba hozhatók a fenntarthatósággal. E rendelkezések jellemzően a társaság üzleti tevékenységének, üzleti sikerének fenntarthatóságára koncentrálnak. Így a Kódex már bevezetőjében is kiemeli, hogy a benne megtalálható Alapelvek hangsúlyozzák a jó társaságirányítás értékét a hosszú távú fenntartható siker érdekében.²⁰ Továbbá a Kódex „Az igazgatótanács vezetési tevékenysége és a társaság célja” szakaszában található „A” Alapelv szerint „egy sikeres társaságot hatékony és vállalkozó szellemű igazgatótanács vezet, melynek szerepe a társaság hosszú távú, fenntartható sikerének az előmozdítása, a részvényesek számára való értékteremtés, és a társadalom szélesebb köréhez való hozzájárulás.”²¹ Ez alapján az igazgatótanács fontos feladata a hatályos Kódex

¹⁴ Financial Reporting Council, 'UK Corporate Governance Code Consultation document' (May 2023) Elérhető (2023. december 28.): https://media.frc.org.uk/documents/Corporate_Governance_Code_Consultation_document.pdf

¹⁵ Financial Reporting Council, 'Corporate Governance Code Consultation' Elérhető (2023. december 28.): <https://www.frc.org.uk/consultations/corporate-governance-code-consultation/>

¹⁶ Financial Reporting Council, 'UK Corporate Governance Code – Consultation document' Structure of the Code (7) 6. old, Appendix A: Draft revised UK Corporate Governance Code (May 2023) Elérhető (2023. december 29.): https://media.frc.org.uk/documents/Corporate_Governance_Code_Consultation_document.pdf

¹⁷ Bujtár Zsolt – Ferencz Barnabás: 'A környezetvédelmi, társadalmi és irányítási (ESG) gondolatosság alapjai' (2023) 1 ESG Online szakfolyóirat 15. old.

¹⁸ Financial Reporting Council, 'Corporate Governance Code Consultation' Elérhető (2023. december 28.): <https://www.frc.org.uk/consultations/corporate-governance-code-consultation/>

¹⁹ Christopher M. Bruner and Beate Sjøljell: 'Corporate Law, Corporate Governance and the Pursuit of Sustainability' in Beate Sjøljell and Christopher M Bruner (eds), The Cambridge Handbook of Corporate Law, Corporate Governance and Sustainability (Cambridge University Press 2019) 713.

²⁰ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Introduction.

²¹ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' 1. Board Leadership and Company Purpose, Principle A; Halász Vendel, 'A The UK Corporate Governance Code 2018 új felelős társaságirányítási szabályai az Egyesült Királyságban' (2019) 7 : 2 Controllor Info 43–48.

szerint a társaság üzleti modelljének fenntarthatóságának biztosítása.²² A hatályos Kódex szerint továbbá a vállalatvezetői javadalmazással kapcsolatos irányelveknek és gyakorlatoknak is a társaság stratégiáját kell támogatniuk és elő kell mozdítaniuk a hosszú távú, fenntartható sikert.²³

[9] A Kódex felülvizsgálatára vonatkozó 2023-as konzultáció a fenntarthatósággal és ESG kérdésekkel a társaság vezetése (beleértve a javadalmazással kapcsolatos kérdéseket is) és a jelentéstételi kötelezettségek kapcsán foglalkozik kiemelten. A felülvizsgálat rámutatott a fenntarthatóság és az ESG kérdések növekvő fontosságára számos befektető és más érdekelt számára. Az elkészített javaslatok így elismerik azt a hatást, amelyet az ESG és fenntarthatósági kérdések folyamatosan gyakorolnak a társaságok jelentéstételi rendszerére, valamint döntéshozatali folyamataira, mind az igazgatótanácsok, mind a befektetők szintjén. A javasolt módosítások megerősítik azt a szerepet, amelyet a társaságirányításnak kell betöltenie a fenntarthatósággal kapcsolatos kockázatok és lehetőségek értékelésében, illetve ezen értékelés felhasználásában a reális és elérhető célkitűzések meghatározásához.²⁴ Fontos meghatározandó kérdés ennek kapcsán, hogy a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdések hol helyezkedjenek el a társaságok irányítási struktúrájában. A Kódex 2023-as felülvizsgálatával foglalkozó konzultáció keretében az a javaslat került bemutatásra, hogy az ESG és fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos bizonyosságszerzést, irányítást és jelentéstételt a társaságok igazgatótanácsainak auditbizottsága felügyelje.²⁵

[10] A Kódex konzultációra bocsátott, felülvizsgált szövegtervezetében „Az igazgatótanács vezetési tevékenysége és a társaság célja” szakaszban az alábbi, fenntarthatósággal kapcsolatos módosítási javaslatokat érdemes kiemelni. Egyrészt alapvetően javasolják rögzíteni, hogy az igazgatótanácsnak biztosítani kell, hogy a munkavállalókra vonatkozó irányelvek és gyakorlatok összhangban vannak a társaság értékeivel és támogatják hosszú távú fenntartható sikerét.²⁶ Szintén módosításra kerülne a Kódex 1. Rendelkezése a javaslat szerint. Ez jelenleg tartalmazza, hogy az igazgatótanácsnak ki kell értékelnie azt az állapotot, melyen a társaság értéket teremt és őriz meg hosszú távon. Továbbá ki kell fejtenie az éves jelentésben, hogy az üzleti tevékenység jövőbeli sikerét érintő lehetőségek és kockázatok miként lettek figyelembe véve. Az éves jelentésben szintén be kell mutatnia a társaság üzleti modelljének fenntarthatóságát, és hogy a társaságirányítás miként járul hozzá a társaság stratégiájának megvalósításához.²⁷ Ez utóbbi követelmény a felülvizsgálatot követően ugyanakkor úgy módosulna, hogy több, konkrét, a fenntarthatósághoz kapcsolódó tárgykör beemelésre kerülne a szabályozásba. Így, amennyiben elfogadásra kerül a Kódex módosítása, az éves jelentésben az igazgatótanácsnak a társaság üzleti modelljének fenntarthatóságán túlmenően be kellene mutatnia, hogy miként lettek környezeti és társadalmi kérdések figyelembe véve a stratégiájának végrehajtása során, beleértve éghajlattal kapcsolatos törekvéseit (*climate ambitions*) és átállási tervezését (*transition planning*).²⁸ Ezzel

²² Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' 1. Board Leadership and Company Purpose, Provision 1.

²³ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' 5. Remuneration, Principles P.

²⁴ Financial Reporting Council, 'Corporate Governance Code 2023: The hot topics for our stakeholders' Leadership and reporting, Sustainability/ESG, 2. Elérhető (2023. december 28.):

https://media.frc.org.uk/documents/Corporate_Governance_Code_2023The_hot_topics_for_our_stakeholders.pdf

²⁵ Ibid.

²⁶ Financial Reporting Council, 'UK Corporate Governance Code – Consultation document' (May 2023) Appendix B: Draft revised UK Corporate Governance Code (clean), Section 1 – Board leadership and company purpose, Principle B. Elérhető (2023. december 28.):

https://media.frc.org.uk/documents/Corporate_Governance_Code_Consultation_document.pdf

²⁷ Financial Reporting Council, 'The UK Corporate Governance Code 2018' Board leadership and company purpose, Provision 1.

²⁸ Financial Reporting Council, 'UK Corporate Governance Code – Consultation document' (May 2023) Appendix B: Draft revised UK Corporate Governance Code (clean), Section 1 – Board leadership and company purpose, Provision 1.

párhuzamosan a Kódex „4. Audit, kockázat és belső ellenőrzés” című szakasza kiegészítésre kerülne az auditbizottság azon kötelezettségét előíró rendelkezéssel, hogy felügyelje nem csupán a pénzügyi, hanem a *narratív* (szöveges, jellemzően nem-pénzügyi információkra vonatkozó) jelentéstétel integritását is, beleértve a fenntarthatósági kérdéseket.²⁹ Az éves jelentésnek az auditbizottság tevékenységét bemutató részében pedig ki kellene térni azon jelentős tárgykörökre, melyeket az auditbizottság tekintetbe vett a *narratív* jelentéstétel kapcsán, beleértve a fenntarthatósági kérdéseket, illetve hogy miként lettek ezek kezelve. Ahol pedig az igazgatótanács ezzel megbízta az auditbizottságot, szintén be kellene számolnia az éves jelentésben a környezeti, társadalmi és irányítási mérőszámokkal és más fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos bizonyosságról, illetve ennek kapcsán végzett tevékenységről.³⁰

[11] A vállalatvezetők javadalmazásának meghatározása és követelményrendszere fontos hatást gyakorolhat a társaságirányítás során követett célokra. Ezt felismerve a Kódex felülvizsgálata során részletesebben beépítésre javasolják az ESG szempontokat a vállalatvezetői javadalmazás meghatározására. Már alapvető szinten rögzítésre kerülne az „5. Javadalmazás” szakaszban, hogy a javadalmazási eredményeknek világosan összhangban kell állniuk a társaság teljesítményével, céljával és értékeivel, továbbá a társaság hosszú távú stratégiájának sikeres teljesítésével, beleértve a környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) célkitűzéseket.³¹ Ezt továbbá támogatná azon rendelkezés is, mely szerint az éves jelentésnek leírást kellene tartalmaznia a javadalmazási bizottság tevékenységéről. Ebben szerepelnie kellene magyarázatnak arról, hogy az ügyvezető igazgatók javadalmazási irányelveinek, struktúrájának és bármely teljesítmény-mutatószámainak stratégiai indokai hogyan támogatják a társaság stratégiáját és a környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) célkitűzéseket.³²

5. Záró gondolatok

[12] Már tanulmányunk eredeti lezárását követően, 2024. január 22-én került megjelenésre a UK Corporate Governance Code legújabb, 2024-es változata, mely – alapvetően – a 2025. január 1-el (vagy azt követően) kezdődő számviteli időszakokra lesz alkalmazandó az Egyesült Királyságban.³³ Az új Kódexet áttekintve röviden megállapíthatjuk, hogy az egy viszonylag szűk körű felülvizsgálatra szorítkozott, mely fő irányát tekintve a belső kontroll rendszerekkel, azok hatékonyságával foglalkozott.³⁴ Így a Kódex 2024-es változata alapvetően nem tükrözi a fenntarthatóság területén az előzetesen, a 2023-ban konzultációra bocsátott tervezet által tett javaslatokat (hanem inkább a 2018-as Kódex e területen elért eredményeinek megőrzésére szorítkozott). Ugyanakkor a UK Corporate Governance Code 2023-as felülvizsgálata kapcsán az általunk vizsgált, konzultációra bocsátott tervezetben megjelent javaslatok mindenképp érdekes, új szabályozási megközelítést tartalmaznak, melyek példát jelenthetnek a felelős társaságirányítási szabályozás további fejlesztésének lehetséges útjára.

²⁹ Ibid, Section 4 – Audit, risk and internal control, Provision 26.

³⁰ Ibid, Section 4 – Audit, risk and internal control, Provision 27.

³¹ Ibid, Section 5 – Remuneration, Principle P.

³² Ibid, Section 5 – Remuneration, Provision 43.

³³ Financial Reporting Council, 'UK Corporate Governance Code 2024' (22 January 2024) Elérhető (2024. január 24.): https://media.frc.org.uk/documents/UK_Corporate_Governance_Code_2024_FF6VFzi.pdf

³⁴ ibid, Introduction, Changes to the Code, 3-5.